

Kopi til KUD
14.09.2012
T.B.



Kopi til GJENNOM-
GANG
11.10.12
STNO

INTERVJUREFERAT

Tid	Fredag 1. juni 2012, kl 0900
Sted	Kommisjonens lokaler, Akersgata 51, Oslo
Intervju av	Hans Olav Østgaard, assisterende departementsråd
Intervjuere	Alexandra Bech Gjørsv, leder 22. juli-kommisjonen, Kommisjonsmedlemmer: Hanne Bech Hansen, Ragnar Auglend, Einar Enger og Laifa Bokhari Sekretariatet: Kristin Rande, Åsne Julsrud, Ida Skirstad Pollen og Olav Njølstad.
Andre til stede	Hege Gabrielsen, PwC (sikring/dokumentasjon av intervjuet). Erik Arvnes, PwC (referat)

Formelle forhold:

Østgaard var i forkant av intervjuet gitt skriftlig underretning om bakgrunnen for at kommisjonen ønsker hans forklaring, og de rettslige og praktiske rammer for intervjuet.

Østgaard ble gjort kjent med muligheten til å la seg bistå av en rådgiver, tillitsmann eller annen person

Østgaard er videre gjort kjent med plikten arbeidsgiver har pålagt ham/henne om å forklare seg for kommisjonen, og at det er forbundet med straffeansvar å forklare seg bevisst uriktig.

Østgaard ble gjort kjent med innholdet i selvinkrimineringsvernet ved at vedlagte notat ble lest opp, og at dette vernet, etter kommisjonens syn, i utgangspunktet ikke kommer til anvendelse ved denne forklaringen.

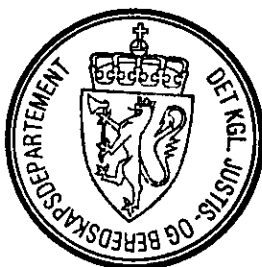
Østgaard ble videre gjort kjent med at det ble tatt lydopptak, som ville bli lagret, og at det ville bli utarbeidet referat for signering som også ville bli lagret.

Østgaard ble også gjort kjent med at referatet vil kunne bli gjort tilgjengelig for andre enn kommisjonen, for eksempel dersom hensynet til sakens opplysning, ivaretagelse av partsrettigheter eller oppfyllelse av lovpålagte krav gjør dette nødvendig. Østgaard ble også gjort kjent med at kommisjonen er bundet av offentleglovas regler om innsyn i dokumenter. Østgaard ble også gjort kjent med at opplysninger fra referatet ville kunne bli brukt i kommisjonens rapport.

Østgaard ble gjort kjent med sine rettigheter til å kreve innsyn etter pol § 18 og retting etter pol §§ 27 og 28.

Østgaard samtykket i å la seg intervjuet på ovennevnte forutsetninger.

AVGJADERT
JD
(institusjonens navn)
Dato 18/10-12 Sign <i>[Signature]</i>



Hans Olav Østgaard, 010612

[Signature]

Egen bakgrunn og rolle i JD

Østgaard er utdannet jurist. Han har innehatt ulike posisjoner i justisforvaltningen siden 1970, bl.a. ekspedisjonssjef i polaravdelingen, utlendingsavdelingen og kriminalomsorgsavdelingen. Han har vært sjef for Politiets overvåkningstjeneste (POT). I 1997 gikk han tilbake til JD som ass. depråd (1997), en stilling han har innehatt siden.

Østgaard og depråd Morten Ruud anså det som hensiktsmessig å fordele arbeidet seg i mellom. I all hovedsak hadde Østgaard ansvaret for politiavdelingen, rednings- og beredskapsavdelingen (RBE) og kriminalomsorgsavdelingen, men Ruud hadde ansvaret for det øvrige. Dersom en av dem var borte, overtok den andre hele porteføljen. Dette bidro til at de fikk et godt innblikk i virksomheten.

Tema I: Den sentrale krisehåndteringen 22/7 og JDs rolle som lederdepartement

Østgaard forklarte at han forlot høyblokken kl 15.10. Han ble stående en kort stund i resepsjonsområdet før han løp for å rekke t-banen. Ca 10-15 minutter etter eksplosjonen ringte Ruud, som da befant seg hjemme, og fortalte om eksplosjonen. Østgaard tok t-banen tilbake og gikk inn i regjeringskvartalet. Politiet var da i ferd med å etablere sperringer.

Han innledende situasjonsforståelse var at det hadde gått av en bombe. Situasjonen var dramatisk. Han observerte døde og skadede.

Han traff enkelte av vaktene fra DSS. Noen vakter var preget av hendelsen, mens andre hadde relevante oppfatninger om hva som måtte gjøres. En av DSS vaktene fortalte at det var sendt inn kompetent personell for å gjennomføre høyblokka. Dette var en viktig opplysning som gjorde situasjonen lettere. Han fikk med seg noen av vaktene og de gikk inn i Høyesterett hvor han tok fatt på krisehåndteringen. Han prioriterte å innkalle RKR. Etter hvert kom det flere, bl.a. Ingelin Killengren.

Han diskuterte med Ruud på telefon om hvor RKR skulle etableres. De bestemte seg først for UD, men på grunn av sperringene, ble det besluttet å etablere RKR i FD, som hadde egnede lokaler, bl.a. for KSE. Han husker ikke når han ankom, men det var trolig mellom 1700 – 1720.

Samtlige fung. depråd ble innkalt til møte i RKR. Han forberedte seg på første møte i RKR, som ble avholdt ca 1830. Det var Ruud som ledet de fleste av møtene. Han var selv til stede, men var litt til og fra for å holde kontakten med medarbeiderne. Han følte at de klarte å gi denne gruppen en brukbar oversikt.

Hovedutfordringen var informasjonstilgangen. Media formidlet oppdatert informasjon, mens de ventet på verifisert informasjon fra politiet. Informasjonstilgangen fra politiet fremsto ikke som bedre enn hva som var tilfelle under øvelse Oslo. Et av læringspunktene under den øvelsen var at politisk nivå hadde behov for rask og oppdatert operativ informasjon fra politiet, både verifisert og ikke verifisert. Tilbakemeldingen ble ikke nedfelt skriftlig, men den ble diskutert med daværende politidirektør.

Både politidirektøren og sjef PST ble innkalt til møte i RKR i den hensikt å forbedre informasjonsflyten. Etter hvert ble også sjef DSB innkalt. Informasjonsflyten ble noe bedre, men han tror både statsministeren og statsråden hadde ytterligere behov for operativ informasjon.

Senere på kvelden innkalte KSE personell fra informasjons- og beredskapsgruppen. Hvorvidt dette medførte en bedre kommunikasjon er usikkert fordi gruppen ikke kom i drift før etter gjerningsmannen var pågrepet.

Hans Olav Østgaard, 010612



Østgaard trakk frem at han er kjent med diskusjonen om JD satte stab eller ikke. Han fremla og refererte til en skriftlig redegjørelse under intervjuer. Her han han redegjort for de vurderingene som ble foretatt med tanke på å sette full stab.

Østgaard fremla redegjørelsen om etablering av stab, se vedlegg 1.

Møtene i RKR og faren for nye anslag

Faren for nye anslag ble diskutert blant de tilstedeværende i FD, men ikke konkret i RKR. Etter pågripelsen gikk det relativt kort tid før de la til grunn at det ikke så ut til å være fare for flere hendelser. Dette var viktig i forhold til organiseringen av arbeidet utover kvelden og helgen. Politidirektøren informerte om hva som ble gjort i Oslo området. PST hadde ingen informasjon som tilsa nye angrep. Han kan ikke huske å ha fått informasjon om at det kunne eksistere ytterligere to celler. Dersom de hadde hatt mistanke om at de ville komme flere angrep så måtte de ha organisert seg annerledes.

De vurderte ikke tiltak innenfor SBS som f.eks. å iverksette Alfa. Han er kjent med politiets terror- og sabotasjeplanverk, og at det foreligger en detaljert orientering fra PST, NSM og POD (veileder om håndtering av terrorhendelser).

På spørsmål om det er naturlig innenfor rollen til JD å forvise seg om at politiet iverksatte planlagte eller fornuftige tiltak, svarte Østgaard at de normalt vil få melding om hva politiet foretar seg, men dette berører også spørsmålet om hvor aktivt det politiske nivå skal gripe inn i operative forhold. Dette er noe JD har vært tilbakeholdne med. Han viste til at det er foretatt en juridisk vurdering av JDs mulighet til å gripe inn ved demonstrasjoner. Konklusjonen i denne var at JD hadde myndighet fordi det dreide seg om administrative spørsmål og ikke påtalemessige spørsmål. På den annen side vil det være krevende for en statsråd å bli holdt ansvarlig for operative funksjoner på grunnplanet.

Kommisjonen refererte til at HOD i sitt planverk aktivt delegerer sin myndighet til helsedirektoratet, og at helsedirektøren dermed oppfatter det som sin oppgave å kontrollere at helsepersonellet har en riktig situasjonsforståelse og iverksetter adekvate tiltak. På spørsmål om dette beror på en ulik juridisk vurdering eller om det eksisterer en annen kultur, svarte Østgaard at helsevesenet er i en annen situasjon enn politiet. Han pekte på at dette i så tilfelle vil være politidirektørens oppgave, som igjen rapporter til JD.

På spørsmål om det er riktig oppfattet at JDs rolle ikke omfatter å forvise seg om at politiet gjør det de er satt til å gjøre, svarte Østgaard at det knytter seg en liten usikkerhet til spørsmålet. Han fastholder at en statsråd neppe vil gå inn i politioperative forhold. Dette gjelder også den administrative ledelsen; dersom JD griper inn i denne type spørsmål vil det uansett være statsrådets ansvar.

På spørsmål om det er naturlig for ham eller Ruud å spørre Refvik om terror- og sabotasjeplanverket er iverksatt, svarte Østgaard at de kan gjøre det, men det ble ikke gjort den 22. juli. Østgaard oppfattet Refvik som politidirektør den 22. juli ettersom han møtte som politidirektør i RKR.

Østgaard kan ikke huske å ha diskutert spørsmålet om å iverksette beredskap etter SBS med direktøren for KSE, men tror dette ble tatt opp med Ruud. Objektsikring ble ikke spesifikt diskutert, men de mottok informasjon om at Oslo politiet hadde oversikt, og at Oslo politiet gjorde det de kunne ut fra ressursituasjonen.

Hans Olav Østgaard, 010612



Kommisjonen refererte til at situasjonen var uavklart i tiden frem til pågripelsen. Videre at flere oppfattet hendelsen som et Al-Qaida lignende angrep og at det kunne komme flere angrep ukjente på steder. Kommisjonen pekte på at det kan stilles spørsmål om hvorfor man ikke eskalerte til worst case scenario på alle områder.

Til dette forklarte Østgaard at de ikke fikk indikasjoner på dette fra politiet. Han la dette til grunn samtidig som det eksisterte en usikkerhet. Han viste for øvrig til det han tidligere har forklart.

Justisdepartementets kriseplanverk

Kommisjonen viste til at DSBs tilsynsrapport fra 2007 påpekte at JD burde hatt en plan for evakuering og etablering i alternative lokaler. Videre at andre departementer har utarbeidet slike kriseplaner, men at JD ikke har inngått denne type forhåndsavtaler.

Østgaard forklarte at JD, før 22. juli, satte i gang FAD med å se på alternative lokaler for hele regjeringsskartalet. Alternative lokaler ble diskutert på møte i departementenes samordningsråd for samfunnssikkerhet. JD diskuterte muligheten for et fast alternativt sted, men dette har ikke kommet langt, bl.a. på grunn av kostnadene. JD har vurdert improviserte løsninger og bruk av lokalene til Kripos og Sivilforsvarsskolen, men den 22. juli etablerte de seg på Politihøgskolen.

Kommisjonen viste til at DSB tilsynet også etterlyste at kriseplanverket til JD burde inneholde scenarioer og øvelser knyttet til hendelser der JD selv var rammet, men at dette ikke fremgår av JDs reviderte planverk.

Østgaard forklarte at det ikke er annet å si enn at planverket ikke inneholder alternative lokaler. Han viste til at det har vært en øvelse knyttet til sammenbrudd av IKT infrastruktur og opprettholdelse av aktiviteten.

På spørsmål om det var hensiktsmessig at JD, som var sterkt rammet, ble gitt ansvar som lederdepartement, svarte Østgaard at det var en alminnelig oppfatning om at JD burde ha ansvaret og de påtok seg dette uten noe mer diskusjon. I ettertid kan man diskutere om dette var en fornuftig avgjørelse. Han oppfatter ikke forslaget fra Bleikalia utvalget (JD som fast lederdepartement) som den beste løsningen. Han viste til praksisen om at det mest berørte departementet bør være lederdepartement og at dette fungerte under pandemien og askeskyen. Dette fungerte godt som følge av det etablerte støtteapparatet.

På den annen siden var situasjonen den 22. juli så ekstrem og JD så hardt berørt, at tankene til JDs ledelse ofte var et annet sted inn i krisesammenheng. Han syntes at KSE allikevel fungerte etter hensikten og løste sin tiltenkte rolle med unntak av kommunikasjon på tvers. Han oppfattet det slik at de fleste statsråder ble brukbart oppdatert av sine KSE medlemmer.

Kommisjonen viste til at enkelte har pekt på at videreføringen av regjeringsapparatets funksjoner var svært viktig, men at anskaffelsen av nye lokaler og gjenoppbygging av IKT, tok mye kapasitet og gav lite rom for å diskutere andre spørsmål som f.eks. worst case scenarioer.

Østgaard viste til RKR referatene. Han trakk frem at det var flere departementer som var opptatt av praktiske spørsmål og at dette muligens dempet betydningen av å diskutere mer overordnede strategiske tiltak. Han trakk frem tidsfaktoren, og pekte på at et kriseråd ikke får gjort så veldig mye innenfor tre timer.

Kommisjonen kommenterte at det virker som man fikk god kontinuitet i statsforvaltningen tatt situasjonen i betraktning. Østgaard forklarte at det var en meget spesiell situasjon. Da RKR etablerte seg på PHS lørdag 23.juli, så sviktet den eksterne IKT forbindelsen. Han opplevde dette som et stort problem for å opprettholde kontinuiteten (fjernaksess løsningen). Det var for dårlig kapasitet, og dette ble ikke løst på lang tid.

Hans Olav Østgaard, 010612



Ansvarsfordeling og samarbeid mellom politiet og Forsvaret

Østgaard snakket med justisministeren på et tidlig tidspunkt. De diskuterte bl.a. helikoptertransport fra Engerdal til Oslo. Østgaard meddelte at de måtte gjøre alt de kunne for å unngå byråkrati. Storberget gav Østgaard alle fullmakter til å samtykke i alt av bistandsanmodninger til FD, noe som ble formidlet til dep.råden i FD. Han snakket også med Forsvarsministeren om det samme. Etter dette hørte han kun om bistandsanmodningen vedr. FSK.

Når det gjelder bistandsinstruksen og samhandlingen mellom politi og Forsvar i fremtiden, opplyste Østgaard at det aldri har vært problemer med å be FD om bistand, både på operativt og strategisk nivå. Etter hans oppfatning fungerer bistandsinstruksen bra. I etterkant er det sett nærmere på om bistandsanmodningene kan avgjøres raskere.

Han viste til at regjeringen betegner terrorbekjempelse som en kriminell handling og derav en oppgave for politiet. Dette innebærer at politiet må ha ressurser til å håndtere terrorhandlinger. I tilfeller der politiet ikke har nok ressurser må Forsvaret bidra. Han mener det er en fordel for Norge å ha større transportkapasitet. I etterkant er det derfor presisert at politiet skal kunne bruke redningshelikoptre som transportstøtte i akutte situasjoner i den hensikt å redde liv.

Pause i intervjuet

Tema II: Politiets sikkerhetstjenesteJustisdepartementets arbeid med PST

Kommisjonen refererte til PST instruksen som viser at PST er "politifaglig og administrativt direkte underlagt Justisdepartementet». Østgaard forklarte at dette betyr at PST er administrativt og faglig underlagt JD, bortsett fra i påtalemessige spørsmål. Det er f.eks. JD som har ansvaret for å bestemme trusselnivået i Norge, basert på PSTs trusselvurderinger.

Når det gjelder kvaliteten på styringsdialogen med PST, så forklarte Østgaard at denne med tiden har blitt omfattende. JD er i løpende kontakt med PST i tillegg til de formelle møtene med justisministeren. Østgaard har i perioder personlig hatt mye kontakt med PST. Det er politiavdelingen som håndterer etatsstyringen, og politiavdelingen sender normal utkast knyttet til prinsipielle spørsmål til ledelsen for klarering, enten på ekspedisjonssjefnivå, dep. rådsnivå eller til politisk ledelse.

På spørsmål om JD har hatt et ønske om å endre styringsdialogen, svarte Østgaard at forbedring av etatsstyringen er tatt opp på generelt grunnlag. Dette er diskutert mye med statsråd Faremo der tema bl.a. har vært en skjerpet styring i form av krav om rapportering. Han viste til at PST har instruks på å rapportere på alt av viktighet. Dette dreier seg ikke bare om etatsstyringsmål iht. bevilgningsbrevene. Han har inntrykk av at PST rapporterer utfyllende og detaljert.

På spørsmål om JD har tilstrekkelige ressurser til å lede PST politifaglig og administrativt, svarte Østgaard at han kunne tenkt seg mer ressurser, spesielt fordi PST budsjettene har økt betydelig de siste 5-7 år, og derav aktivitetsnivået. Han pekte videre på at JDs kontroll med den løpende PST aktiviteten kan forbedres gjennom tilsyn. Dette har sammenheng med at EOS utvalget i Stortinget har økt sin kontrollaktivitet. Han mener JD bør ha større kapasitet til å gjøre det samme fordi justisministeren må svare for PSTs arbeid i Stortinget.

Hans Olav Østgaard, 010612



Han opplever at politiavdelingen ofte diskuterer aktiviteten med PST. Forebyggende tiltak knyttet til terror er et av de viktigste områdene. Samtidig sluker livvakttjenesten store ressurser, en utvikling som også skjer i andre land.

Kommisjonen refererte til at PST etterlyser at JD inntar en mer aktiv rolle i forhold til strategisk og faglig ledelse. Østgaard forklarte at han er kjent med dette og det ble diskutert med Janne Kristiansen. Han forklarte at det settes mål og prioriteringer i tildelingsbrevene, men det er vanskelig å gå dypere inn i strategiske tiltak for PST, f.eks. knyttet til internasjonalt samarbeid, spesielt de mer «ømtålige» landene som er viktige i forhold til terrorforebygging. Andre eksempler kan være et ønske om konkrete signaler om hvilke grupper som skal prioriteres når det gjelder overvåkning i Norge. Han kan tenke seg at dette er områder som PST ønsker at JD, både på administrativt og politisk nivå, skal ha et mer aktivt forhold til. Det kan imidlertid reises spørsmål om en slik detaljert og konkret arbeidsordning er hensiktsmessig.

Kommisjonen viste til at PST har signalisert at deres egne forslag til mål i budsjettet som regel returneres uten korrigeringer, og at PST dermed styrer seg selv. Til dette forklarte Østgaard at man ikke kommer unna at det er de faglige spørsmålene som PST etterlyser i forhold til budsjettene. Han tror PST mener at JD skal gi mer presise oppdrag i forhold til bevilgningene. Han syntes det er vanskelig å gi presise føringer om generelle forebyggende tiltak. Det er PST ledelsens ansvar å dekke opp JDs prioriteringer, f.eks. knyttet til kontraterror og kontraetterretning.

På spørsmål om hvordan JD jobber med utviklingen av strategiske mål for PST, svarte Østgaard at han er litt usikker på hva som her menes med strategiske mål. Han forklarte at JD setter opp en prioritert liste med mål for hva PST må gjøre i det kommende år iht. budsjettet. Dette er den strategiske beskjeden til PST. Målene defineres ut ifra trusselvurderingene og diskusjoner med PST. Forebyggende tiltak mot terror har i flere år vært hovedprioriteringen.

Kommisjonen refererte til at PST har signalisert at de blir målt på budsjettramme og eventuell kritikk fra EOS-utvalget, men lite i forhold til kravsetting knyttet til virksomhetsbaserte resultater.

Østgaard forklarte at PST holder JD løpende orientert, noe som innebærer at PST forteller konkret hvilke områder det jobbes med, helt ned på personnavn. Når f.eks. Østgaard mottar informasjon, så gir han straks tilbakemelding om dette er i tråd med de generelle prioriteringene.

PSTs trusselvurderinger

Østgaard forklarte at saksbehandlingen av trusselvurderingene skjer i politiavdelingen. Politiavdeleningen gjennomgår vurderingene og sender eventuelle kommentarer til egen ledelse og PST. KRU orienteres og eventuelt diskuterer trusselbildet en gang i måneden. Forhold av betydning blir rapportert til respektive departement.

Møtene i RSU fastsettes etter behov. Det er ikke alltid at embetsverket deltar. Det hender at sjef E-tjenesten eller sjef PST selv møter i RSU.

Når det gjelder JDs kompetanse til å vurdere PSTs trusselvurderinger, så pekte Østgaard på at JD har stilt spørsmål om grunnlaget for de vurderinger som er gjort. Han viste til at han som tidligere PST sjef har kunnskap om utforming og kan stille de kritiske spørsmål.

På spørsmål om i hvilken grad JD har ansvar for at sektorene i samfunnet tar inn over seg trusselbildet og eventuelt etterspør mer konkret oppdatering, svarte Østgaard at JD har et ansvar på dette området fordi det mange som ikke vet hva de skal gjøre med trusselbildet. JD tar derfor dette alltid opp i Departementenes samordningsutvalg for samfunnssikkerhet. JD legger bl.a. frem risiko og trusselbildet som DSB utarbeider årlig og gjentar at det foreligger en orientering om hvordan man skal forholde seg ved terrortrusler.

Kommisjonen refererte til at PST har gitt uttrykk for lite engasjement og etterspørsel knyttet til de sektorspesifikke trusselvurderingene. Til dette forklarte Østgaard at det kommer an på hvem det gjelder. Etter hans oppfatning blir trusselvurderinger etterspurt ved behov. Han viste også til at JD forsøker å spre den offentlige trusselvurderingen i departementsfelleskapet.

Kommisjonen refererte til at fung. sjef PST har uttalt at oljesektoren har mange sårbarheter og at sektoren burde være mer på «hugget» og bestille trusselvurderinger. Østgaard tror dette beror på noe annet fordi JD har tatt opp dette med OED som da har uttalt at de ikke ser noe problem i dette. På spørsmål om OED har rett i at dette ikke er noe problem, svarte Østgaard at JD følger PSTs råd i denne sammenheng. Han er enig med PST at de burde ha gjort mer. På den annen side er mye av oljeindustriens virksomhet forretningshemmeligheter. Dette kan ha en viss betydning for det offentlige Norge, men selskapene må selv sørge for sikkerheten og tiltak som motvirker den etterretningsvirksomheten som de facto pågår. Dette tror han er synspunktet til flere sentrale personer. Staten har ansvar for en mindre del som ikke synes å bli betraktet som prekært nok til å be om bistand fra PST.

På spørsmål om JD har vurdert at en sektor ikke følger opp sitt samfunnssikkerhetsansvar på en måte som har gjort det naturlig å ta opp i regjeringen, svarte Østgaard at han tror ikke dette er tatt opp, bortsett fra DSB tilsynsrapporter.

JDs arbeid med tilsyn som gjennomføres av DSB

Østgaard forklarte at spørsmålet om tilsynsrapportene fra DSB er gode nok også er et spørsmål om det konstitusjonelle ansvaret. JD og DSB gjennomfører tilsyn med jevne mellomrom og gjennomgår DSB rapporten. Dette blir saksbehandlet med aktuelle departement. Han forklarte at Riksrevisjonen har pekt på at JD har vært for svake til å påpeke oppfølgende tiltak. Dette kan godt være tilfelle, men spørsmålet blir da hvor langt justisministeren skal gå inn på det aktuelle departements konstitusjonelle ansvar.

JD sammenfatter tilsynet i en orientering til regjeringen. Det foretas så en vurdering av hvor «stramt» dette formuleres. Han pekte på Riksrevisjonens vurderingen om at JD her har hatt en for svak innfallsvinkel. I den anledningen dukker spørsmålet opp om et eget beredskapsdepartement kunne ha løst problemet, noe som etter hans oppfatning ikke ville stilt saken konstitusjonelt annerledes.

På spørsmål om DSB burde ha samme mulighet som NSM til å gi pålegg, svarte Østgaard at dette er en variant som har blitt diskutert. Det har også vært diskutert tiltak i forbindelse med tilsynsrapportene. Et av forslagene fra Bleikelia-utvalget var å offentliggjøre alle tilsynsrapportene, men dette kan slå galt ut. De har ikke kommet langt nok i vurderingen av dette.

Østgaard forklarte at det er problematisert at JD via DSB fører tilsyn med seg selv. JD ønsker ikke å fortsette denne praksisen i fremtiden. I prinsippet bør DSB i det minste rapportere til et annet departement. Samtidig mener han at DSB tilsynet er verdifullt og at DSB kjører JD ganske hardt.

På spørsmål om den konstitusjonelle tilnærmingen er dimensjonerende for hvordan man utøver prerogativet i forhold til at den utøvende makt kan organisere seg selv, svarte Østgaard at dette er tilfellet,

Hans Olav Østgaard, 010612



men spørsmålet berører også en annen innfallsvinkel der spørsmålet er om alle departementer skal ha ansvar for beredskap. Dersom alt beredskapsarbeidet tillegges et departement så vil et departement ha det konstitusjonelle ansvaret for all beredskapen, noe som er en modell man i og for seg kan tenke seg. Dette er teoretisk mulig, men lite praktisk. Beredskap berører alle departementers arbeids- og ansvarsområder. Det å trekke ut hva som er beredskap i forebyggende tiltak og andre beredskapstiltak vil bli krevende.

PSTs ressursituasjon

Østgaard forklarte at de ulike regjeringer har hatt oppmerksomhet på at PST må styrkes siden 9/11, og senere hendelser i Europa. Det har vært en jevn økning i budsjettene. Han tror PST har hatt en bedre økning enn de fleste andre innen justisforvaltningen. Det politiske Norge har prioritert PST. Han ønsker ikke å trekke konklusjoner om PST har nok ressurser til å ivareta oppgavene, men PST må som alle andre gjøre sine prioriteringer. Etter diskusjonen i Stortinget er det nedsatt en gruppe som skal se nærmere på ressursituasjon i PST i forhold til oppgavene. Hans generelle vurdering er at PST har hatt en brukbar økonomi.

Til dette forklarte Østgaard at han av samme grunn mener at PST ikke bør ha etterforskningsansvar. Videre at JD har diskutert Riksadvokatens forslag om å legge ansvaret for den åpne etterforskningen til det vanlige politiet.

Når det gjelder livvaktjenesten til PST, så tror Østgaard at det ligger en viss merverdi av å ha denne tjenesten i PST fordi man da fanger opp informasjon som kan ha verdi for PSTs arbeid. Han har diskutert dette med sine nordiske kolleger som stort sett mener det samme.

PSTs samarbeid med E-tjenesten og andre utenlandske partnere

Kommisjonen refererte til at tolldirektøren ønsker seg et større samfunnsoppdrag knyttet til terror og at han kunne tenke seg et bedre samarbeid med PST, men at PST fremstår som noe uinteressert. Til dette forklarte Østgaard at JD har laget en instruks for samarbeid mellom toll og PST. Østgaard pekte videre på at det knytter seg en viss usikkerhet til hvor langt man skal gå i å gi tollmyndighetene større fullmakter, noe som trolig er bakgrunnen for tolldirektørens syn. PST har hatt en diskusjon med EOS utvalget om samarbeidet med tollvesenet.

Han er enig i at PST kan ha utviklet en «forsiktighetskultur» og dermed ikke utnyttet det handlingsrommet Stortinget har gitt. Bakgrunnen for dette er at EOS utvalget har vært kritisk til noen av de tiltakene som PST har iverksatt. Dette har medført at PST har blitt kritisert offentlig i Stortinget ved flere anledninger. Han forstår derfor at sjef PST er mer forsiktig.

Østgaard forklarte at det kan lages gode offentlige regler for å fylle dagens handlingsrom på en bedre måte. Dette kan være verdifullt for både PST og Tollvesenet. Et godt eksempel er Politiregisterloven som bl.a. peker på at PST kan registrere opplysninger basert på etterforskere skjønn, uten at det foreligger direkte mistanke om straffbare handlinger. Her foreslo JD en regel som tilsier at PST kan registrere opplysninger uten kvalitetssikring innenfor et tidsrom på 4 måneder. Dette er ikke iverksatt enda, men PST har tatt inn dette i sin instruks, noe som akseptert av EOS-utvalget.

Tema III: Sikring av regjeringskvartalet og andre skjermingsverdige objekter

Ansvar for sikring av regjeringskvartalet

Østgaard forklarte at JD alltid har lagt til grunn at FAD har ansvaret for den vtre sikringen av regjeringskvartalet, mens JD har ansvar for den indre sikkerheten i sine lokaler i samarbeid med DSS.

Sikringsprosjektet

Kommisjonen refererte til at Statsministerens kontor på høsten 2003 tok initiativ til et arbeid for å styrke sikkerheten rundt regjeringen og de enkelte statsråders virksomhet. På spørsmål om han oppfatter det som riktig at SMK tok dette initiativet, svarte Østgaard at initiativet kom fra SMK og det var fornuftig at noen gjorde det. Det var riktignok ikke noe som SMK bare besluttet, men JD var med i diskusjonen, bl.a. knyttet til 9/11, som var grunnlaget for tankegangen rundt mer sikkerhet i regjeringskvartalet. Han vil ikke utelukke at det før eller siden hadde havnet i JD, men JD tok ikke initiativ den gang.

Østgaard var muntlig blitt kjent med at regjeringsråd Frisak kontaktet Killengren og iverksatte prosjektet. Han husker ikke når han ble orientert, men han har selv deltatt på i hvert fall ett møte i POD. Han husker ikke om dette møtet var i forbindelse med forprosjektet eller gjennomføringsfasen. Han husker at det ble diskutert tiltak. Han oppfattet det slik at JDs rolle og ansvar i prosjektet var å påse at POD gjorde jobben sin.

Kommisjonen refererte til at SMK fulgte tett opp hva som skjedde i forhold til FAD de første årene. På spørsmål om dette er SMKs naturlige rolle, svarte Østgaard at normal så er ikke dette SMKs rolle. SMK har ikke en organisasjon som tilsier at de kan følge opp alt som skjer i departementene, men ettersom SMK følte at dette var en viktig oppgave, så hadde ikke JD noen merknader på at SMK fulgte opp.

På spørsmål om SMK ba JD om å ta over ansvaret for å følge opp at FAD gjorde jobben sin, svarte Østgaard dette stemmer. Han viste til saksboken og at JD fikk et brev fra SMK.

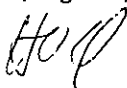
Kommisjonen viste til at JD fikk et brev fra SMK i 2004 som tilsa at JD måtte ta sitt samordningsansvar på beredskapsområdet. Videre at SMK innkalte JD, POD og FAD til møte den 23. april 2008 for å diskutere fremdriften av tiltakene.

Østgaard forklarte at han er usikker på om han var til stede på møtet i 2008. Han viste til at JD mottok et brev fra SMK der JD ble spurt om de kunne kartlegge oppfølgingen på de enkelte punktene.

Kommisjonen refererte til at SMK har forklart at de ble enige om at JD i 2008 skulle følge opp videre overfor FAD og at JD skulle gå gjennom status på tiltakene, samt foreslå eventuelle justeringer.

Østgaard kan ikke husker dette. På spørsmål fra Østgaard opplyste kommisjonen at det ikke forelå noe referat fra møtet i 2008 ved SMK. Da JD mottok brevet fra SMK, trolig i 2009, så bad de POD om holde kontakt med FAD for å følge opp planlagte tiltak. JD bad om en statusrapport. Dette ble trolig ikke iverksatt før de mottok brevet i 2009.

Hans Olav Østgaard, 010612



POD rapporten fra mai 2010 (dok 45)

Østgaard husker ikke årsaken til at POD rapporten kom i mai 2010, og ikke i august 2009 som var den opprinnelige fristen satt av JD.

Kommisjonen viste til at POD rapporten påpekte at flere av tiltakene under FADs ansvarsområde fortsatt ikke var gjennomført. På spørsmål om hvordan JD fulgte opp denne bekymringen, så viste Østgaard til at han skrev en detaljeret påtegning i saken og at oppfølgingen fremgikk av denne.

På spørsmål om hva som rent fysisk skulle ha skjedd med «lappen» påtegningen og saken, svarte Østgaard at denne skulle ha gått til Politiavdelingen, som da skulle ha fulgt opp det Østgaard hadde gitt beskjed om.

På spørsmål svarte Østgaard at det er uklart om Politiavdelingen fikk saken med påtegning. Det har i ettertid vært forsøkt å finne ut av dette, og han fikk beskjed om at den antagelig ikke har vært innom Politiavdelingen; Den har så havnet i H-arkivet, der den lå inntil den ble etterspurt på et senere tidspunkt. Han har tenkt over dette i ettertid og anser det som svært uheldig at sånt kan skje.

Østgaard snakket i ettertid med POD som igjen hadde løpende kontakt med FAD om oppfølgingssakene. Han håper at dette derfor ikke hadde vesentlig betydning for arbeidet, noe som vises ut fra hvordan de mange tiltakene ble kvittert ut på.

På spørsmål om han har hatt telefonkontakt med Henning Henriksen om temaet, svarte Østgaard at han har hatt løpende kontakt med Henriksen som har vært sentral på dette området.

Kommisjonen refererte til at Østgaards notater fra august 2009 viser at JD i løpet av august 2009 skulle ta et møte med FAD for å gjennomgå tiltak som ikke var gjennomført, og at det skulle gi en statusrapport til ledelsen etter møtet. Til dette forklarte Østgaard at oppfølgingsansvaret ble tydeligere etter august 2009.

Om stenging av Grubbegata

Østgaard var selv bekymret for fremdriften, spesielt stengingen av gatene. Han husker at han snakket med SMK v/ Arne Spildo. Spildo sa de presset på det de kunne, men at det gikk tregt. JD så på andre muligheter for å påskynde prosessen, herunder den statlige reguleringsplanen, men denne ble ikke brukt. Han husker ikke når de diskuterte dette. De diskuterte ikke andre alternative tiltak, som f.eks. skilting og vakthold.

Østgaard hadde ingen dialog med den politiske ledelsen om fremdriften annet enn at det ble orientert om arbeidet. Han husker ikke om Storberget uttrykte bekymring over fremdriften. Han tror Moland Pedersen fortalte ham om sin kontakt med Erling Lae, men kjenner ikke bakgrunnen for kontakten. Det er mulig de diskuterte fremdriften. Moland Pedersen var den statssekretæren som hadde ansvaret for denne type saker i JD. Østgaard har selv ikke bedt Moland Pedersen ta kontakt med Lae.

Kommisjonen viste til at SMK ser på oppfølging av FAD som en del av JDs samordningsansvaret. Østgaard forklarte at han er enig i dette. Samordningsansvaret innebærer at JD skal følge med på hva som skjer i departementene.

Hans Olav Østgaard, 010612



På spørsmål om hvordan han oppfatter FADs sikkerhetskultur og arbeid med sikkerhet, så viste Østgaard til at JD har hatt tilsyn med FAD og at tilsynsrapporten har avdekket forbedringspunkter knyttet til FADs arbeid med sikkerhet og beredskap.

NSMs tilsyn med objektsikkerhet

Når det gjelder hans befatning med etatsstyringen av NSM, så forklarte Østgaard at han har deltatt på et etatsstyringsmøte med NSM i FD. JD har deltatt på avdelingsnivå (RBA). Han viste til at RBA nok føler at FDs etatsstyring gjennomføres på en noe annerledes måte enn i JD.

Kommisjonen viste til at NSM har rapporteringsplikt til JD på sivil side, men er ellers administrativt underlagt FD. Østgaard ble spurt om hvem som har ansvar for å påse at NSM gjør det de er pålagt etter sikkerhetsloven på sivil side.

Til dette forklarte Østgaard at JD har et ansvar, men sikkerhetsloven ligger under FD. Dette er en noe komplisert situasjon som det bør gjøres noe med. Det er ingen god ordning å ha to departementer involvert i styringen.- Spørsmålet er hva JD skal følge opp og hva FD skal følge opp, og hvem som bevilger penger til NSM. FD har hele tiden hatt budsjettansvaret.

JD har ikke vært kjent med at NSM ikke har øvd tilsyn med objektsikkerhet. Han viste til at NSM nå har laget et opplegg for hvordan objektsikkerheten skal håndteres. JD har fått frist til 1.1.2013 med å meddele hvilke objekter som er viktige å sikre.

Kommisjonen refererte til at JD skriver i St. meld nr. 22 (2007-2008):

«Forebyggende sikkerhetstjeneste omfatter i Norge alle tiltak for å sikre skjermingsverdig informasjon og skjermingsverdige objekter mot sikkerhetstruende virksomhet som bl.a. terrorhandlinger[...]NSM gir anbefalinger om forebyggende sikkerhetstiltak og fører tilsyn med at virksomhetene oppfyller plikter i eller i medhold av sikkerhetsloven»

Til dette forklarte Østgaard at han vet at NSM fører tilsyn og at dette gjelder dokument- og kryptosikkerhet mv. Han pekte på at det er virksomhetseier som har ansvaret for objektsikringen av egne bygg og anlegg. Beredskapsansvaret for underliggende etater er presisert i tildelingsbrevene.

Pause fra kl 1150 - 1200

Tema IV: Politiet

Etter hans oppfatning har PODs rolle blitt slik som opprinnelig tenkt. PODs saksportefølge dekker i hovedsak det som var ønskelig ved opprettelsen.

Østgaard oppfatter forholdet mellom JD og POD som normalt. Det er ikke noe spesielt å si om den løpende kontakten med politidirektøren. Dette skjer delvis gjennom styringsdokumenter og møter på administrativt nivå hvor normalt ekspedisjonssjefen eller en avdelingsdirektør leder møtet. I tillegg kommer møter med statsråden og statssekretærer.

Kommisjonen refererte til at Killengren har opplyst under intervju at hun i starten oppfattet å ha handlingsrom, men at hun tidlig i praksis opplevde og bli «vingeklippet» som følge av detaljstyring, selv om hun ikke brukte dette ordet selv (ref. «vingeklippet»).

Østgaard tror det er riktig at Killengren følte det på denne måten. Han viste til at politiet er en viktig politisk aktør og at politikerne har meninger om hvordan politiet skal arbeide. Det har oppstått situasjoner på politidistriktsnivå som ofte har blitt politiske saker. Etter hans syn skyldes dette lite synlige politimestrene.

Konsekvensen av at politimestrene sitter stille er at media henvender seg til statsråden og at Stortinget stiller spørsmål. Dermed blir det en politisk sak. En annen håndtering kunne medført mindre grad av politisering for politidirektøren.

På spørsmål om hva som er årsaken til at politimestrene er stille; er det fordi de av natur er slik, eller om de har fått munnkurv, svarte Østgaard at JD har presisert gjentatte ganger på politisjefmøtene at politimestrene må på banen og håndtere sakene i sitt distrikt. Han forklarte at dette vil dempe det politiske presset på enkeltsaker og medføre mindre detaljstyringen fra JDs side, noe som antagelig Killengren oppfatter som «vingeklipping».

Kommisjonen refererte til at Killengren pekte på at styringsdokumentene i stadig større grad ble detaljerte hva angikk mål og øremerking av midler, i tillegg til at det var en løpende oppfølging av detaljerte saker.

Østgaard er enig i denne beskrivelsen. Han tror dette kan forklares, og viste til at spørsmålet om familievold er et typisk eksempel på hvordan den politiske situasjonen utvikler seg når politidistriktene ikke prioriterer de politiske vurderingene høyt nok. Her så politisk nivå seg nødt til å beordre opprettelsen av familievold-koordinatorer i alle politidistrikt.

På spørsmål om politisk øremerking av midler og føringer om ikke å ta penger fra politidistriktene uten et investeringsbudsjett, har levnet få midler til strategiske investeringer, svarte Østgaard at man har snakket om investeringsbudsjettet til politiet i mange år. De har ønsket seg en lignende løsning som FD, men dette har ikke latt seg gjøre.

Østgaard forklarte at bevilgningene til politiet har økt, men problemet er hva pengene brukes til og hvordan politiets utgifter øker på ulike områder. Det er ingen tvil om at lønnsøkningen er en del av økningen, men det er også andre utgifter med stor økning, bl.a. har tolkeutgiftene har økt dramatisk, ATB, overtid, etterforskningsutgifter og metodebruk. Dette innebærer at den frie summen til å håndtere situasjonen i politidistriktet i realiteten ikke har økt mye.

Kommisjonen pekte på at politiets 22. juli håndtering synes å ha vært preget av manglende evne til å kommunisere på tvers, herunder dårlig samband, gammelt PO system osv. Etter spørsmål forklarte Østgaard at det ikke har vært nok ressurser til IKT fornyelse i politiet. Dette er en konsekvens av -de prioriteringer som blir foretatt til enhver tid.

Han viste til at JD under statsråd Dørums tid i et budsjettmøte pekte på at IKT situasjonen i politiet var så kritisk at IKT måtte prioriteres som ekstrabevilgninger i 300 millioners klassen. I dag er situasjonen enda mer prekær og det er like vanskelig å skaffe penger til IKT.

På spørsmål om POD hadde evne til å ta penger fra politidistriktene, svarte Østgaard at spørsmålet er om politidirektøren på et tidligere tidspunkt burde tenkt på hvor mye som kunne brukes innenfor eksisterende



budsjett, i den hensikt å forbedre IKT systemene i politiet.

Kommisjonen refererte til at Killengren forklarte at det ikke var midler igjen å avse på grunn av øremerking og at det ikke var anledning til å røre politidistriktene. Videre at politimestrene på et politisjefmøte nå var enig i at det ikke var noen vei utenom enn å avsette midler og at dette måtte tas fra driftsbudsjettet med de konsekvenser dette innebar.

Til dette forklarte Østgaard at politidirektøren nå måtte gjøre noe på grunn av situasjonen, men at dette er vanskelig. Spesielt med tanke på at politidistriktene bør ha et «spillerom» i sine driftsbudsjetter.

Kommisjonen refererte til at de små politidistriktene er sårbare og at man av politiske grunner har hatt et ønske om å opprettholde distriktene. På spørsmål om det da er riktig med IKT investeringer når man samtidig peker på viktigheten av nabohjelp og samhandling, svarte Østgaard at dette er et spørsmål om prioriteringer. I dag er situasjonen slik at man er nødt til å gjøre noe på IKT-sektoren. Det bekymringsfulle er at man må gå «helt i kjelleren» før noe gjøres.

Kommisjonen refererte til Gartner rapporten (2005) og Accenture rapporten (2010). Østgaard tolker rapportene dithen at det ikke handler så mye om mangelfull kompetanse i POD, men at det er mer tvilsomt om POD alene klarer å gjennomføre et så stort løft og dermed må ha mer penger til konsultenterbistand.

Kommisjonen refererte til at OPD har rapportert betydning etterslep på investeringer og utstyr knyttet til de nasjonale beredskapsressursene, samt at beredskapssenteret i Oslo er satt på vent av POD som følge av manglende midler.

Til dette forklarte Østgaard at han tror det nå vil komme en utvikling for beredskapssenteret. Problemet er å skaffe helikoptertomt og et øvingsområde innenfor Oslos grenser. Dette er en stor investering som kommer i tillegg til andre svært kostbare investeringer knyttet til samfunnssikkerhet, bl.a. nye nødnett (ca 4 mrd. kr.) og nye redningshelikoptre (16 mrd. kr.). Parallelt skal det iverksettes enorme investeringer i Forsvaret. Regjeringen må prioritere i dette totalbildet.

Etatsstyring av politiet - budsjett

Kommisjonen refererte til at Stortinget i budsjettinnstillingen 2002-2003 bad JD utarbeide gode målekriterier på det totale politiprodukt. På spørsmål om dette er hensyntatt i politimestrenes styringsverktøy, svarte Østgaard at spørsmålet om hvordan måle effektiv forebyggende tjeneste er mye diskutert, men foreløpig ikke godt løst.

Et eksempel er forebyggende effekt av antall trafikkkontroller. Det kan diskuteres om dette er bra nok. Han tror ikke det ligger noe i systemet nå som kan gi målinger på politiets beredskapstiltak i løpet av året, bortsett fra krav om gjennomføring av øvelser.

Det diskuteres nå hvorvidt det skal være krav om responstid i politiet. Utgangspunktet er ulikt brann og helse fordi politiet ikke har et fast utrykningssted. I dag er politiet ute på patrulje. Dette har stor innvirkning på responstid.

Han har ikke opplevd Riksadvokatens styring som en forstyrrende faktor for evnen til å styre ressursene i forhold til når den operative etterspørselen er størst. Han har savnet noe mer kontroll fra statsadvokatembetene i forhold til oppklaringsprosent, saksbehandlingstid osv.

På spørsmål om målbarheten av etterforskningsresultater kan medføre en lite hensiktsmessig overføring av ressurser i fraværet av målekriterier for operativ virksomhet, svarte Østgaard dette er en hypotese som man bør være oppmerksom på. JD har bedt DSB om å hjelpe til med å måle operativ virksomhet.

Tema IV: JDs organisering

Østgaard forklarte at JD i dag har en enorm oppgaveportefølje. Porteføljen ble enda større ved tilbakeføring av Innvandringsavdelingen, noe som medførte en økning på 50 ansatte og et arbeidsområde som politisk er meget krevende. Oppgavene vil også øke fremover på grunn av navneendringen til et Justis og beredskapsdepartement.

På spørsmål om ikke JD alltid har vært et beredskapsdepartement, svarte Østgaard at de har hatt et samordningsansvar, men navneskiftet vil medføre at JD må skaffe seg betydelig bedre oversikt over beredskapssituasjonen i samfunnet. Han forklarte at det i dag er flere som stiller spørsmål om JD er blitt for stort. Spørsmålet nå er hvorvidt JDs opprinnelige oppgaver drukner i beredskapsspørsmål.

På spørsmål om hva han personlig mener vil være en hensiktsmessig organisering av JD, svarte Østgaard at han ville vurdert en deling av departementet, muligens i retning av et Justisdepartement og et Innenriksdepartement.

Kommisjonen refererte til at politiet den 22. juli ikke innkalte redningsledelsen og at det oppsto både en skarp aksjon og en redningsaksjon. På spørsmål om det har vært tema å formalisere samhandlingen i egen lov om redningstjenesten, svarte Østgaard at lov om redningstjenesten har blitt diskutert flere ganger, herunder om dette vil røre ved frivillighetsgrunnlaget i norsk redningstjeneste. Han pekte på som interessant at verken Oslo politidistrikt eller Nordre Buskerud politidistrikt ikke etablerte LRS, noe de etter hans oppfatning burde ha gjort for å komme i forkant av hendelsens utvikling.

Avslutningsvis trakk Østgaard frem at det er i dag flere og flere som peker på at det aldri mer må komme et 22.7. Dette innebærer at grunnberedskapen i samfunnet må økes, noe som vil medføre store kostnader. Dette er under diskusjon, bl.a. knyttet til mer opplæring av politifolk på skarpe situasjoner, noe som alene anslagsvis vil medføre en kostnad på 100 mill. kr kun for 20-40 timer ekstra trening i året.

Avslutning

Østgaard har intet å utsette på gjennomføring av intervjuet. Han har opplevd intervjusituasjonen som meget bra.

Intervjuet ble avsluttet ca kl 1230 (ikke angitt på lyd)

Gjennomlest og akseptert som et dekkende referat den

13/7-12
 Hans Olav Østgaard
 Sign intervjuobjekt


 Sign referent

Vedlegg:

1. Skriftlig redegjørelse ad. etablering av stab i JD den 22. juli 2011

Tilleggsforklaring Hans Olav Østgaard, 13. juli 2012 kl 0900:

Til stede som intervjuere: Ida Skirstad Pollen og Olav Njølstad fra sekretariatet

Til stede for sikring/dokumentasjon: Espen Erdal fra PwC.

Intervjuer viste til at Storberget, i forhold til problemstillingen planverk, til kommisjonen har opplyst at han forutsatte, og ga beskjed til Østgaard, at planene skulle følges. På spørsmål om Østgaards erindring og oppfattelse av dette, svarte han at han husket at han snakket med Storberget om to ting; helikopterstøtten for å bringe han raskt til Oslo, og spørsmålet om bruk av militær støtte. Han kan ikke positivt huske at Storberget sa at han forutsatte at planverket skulle følges, men vil ikke utelukke det.

Intervjuer viste videre til at Storberget til kommisjonen har sagt at han ga Østgaard beskjed om at Østgaard måtte kontakte POD og forvise seg om at man hadde tilstrekkelige ressurser. Østgaard bekrefter at de hadde mye kontakt med POD i løpet av de første timene. JD innkalte POD til RKR. Forut for det hadde de kontakt med POD. Østgaard mener at det var Vidar Refvik han snakket med. «Vi fikk i alle fall ikke høre at de trengte mer ressurser for å håndtere situasjonen», forklarte Østgaard samtidig som at han viste til at dette også fremgår av referatene fra RKR.

På spørsmål om Østgaard deltok i noen diskusjon om hvorvidt politiet ventet for lenge med bistandsanmodninger, svarte han at han ikke var det, og at det i den sammenheng bare var gitt «grønt lys» til at de kunne rekvirere hva som helst. Østgaard snakket med daværende forsvarsminister som muntlig ga «grønt lys» for at politiet ville få det de ba om og hadde behov for.

I anledning sikkerhetsprosjektet rundt Regjeringskvartalet, viste intervjuer til at POD i 2004 leverte en rapport til SMK hvor man hadde utredet sårbarheten og kom med forslag om tiltak. På spørsmål om når JD fikk hovedrapporten, svarte Østgaard at han ikke kan huske det, men at antar det fremgår av dokumentasjonen som kommisjonen har fått overlevert. Han forklarte at han var med på møter hvor de gjennomgikk dette; blant annet ett møte i POD hvor det var en rekke personer til stede og hvor de gjennomgikk det arbeidet som var gjort. Han er usikker på hvorvidt dokumentet da var ferdig, men mener at det må fremgå av dokumentene når det kom inn i JD. Østgaard var allerede i 2004 kjent med at man arbeidet med dette, men når dokumentene kom inn til JD kan han ikke huske uten nærmere å gå inn i dokumentene.

Intervjuer viste til at JD i mai 2010 mottok statusrapporten fra POD, og at denne da i følge Storberget ble diskutert på et morgenmøte. Østgaard husker ikke konkret at den ble diskutert på et morgenmøte, men mener at de undersøkte og fikk bekreftet at politisk ledelse hadde kvittert for saken. Det var i følge Østgaard ingen tvil om at rapporten skulle følges opp, noe Østgaard selv ga klar beskjed om.

Hans Olav Østgaard, 010612



Intervjuer viste til at Storberget i sin forklaring til kommisjonen sa at han trodde det var satt stab. Østgaards kommentar er at det er mulig han trodde det. Østgaard snakket ikke med Storberget i løpet av de tre timene dette pågikk. Storberget var på SMK, mens Østgaard befant seg i FD. Han bemerker at å ha en stab blant annet innebærer at man må ha kommunikasjon, personell og støtte på IKT-siden. Ikke noe av det var til stede i den situasjonen de hadde. Det innebar blant annet at de derfor måtte bruke liaison til POD og de fikk de tre viktige støttefunksjonene, PST, POD og DSB til å delta i møte i RKR. Begrunnelsen fremgår av vedlegg (skriftlig redegjørelse ad. etablering av stab i JD den 22. juli 2011).

På spørsmål om hvem som møtte fra PST på det andre møtet (kveldsmøtet) i RKR, svarte Østgaard at han ikke husker sikkert, men at det kan ha vært NK, Roger Berg. På spørsmål om PST i RKR-møtet orienterte om utarbeidet trusselvurdering, svarte Østgaard at han mener at PST hadde en orientering om trusselvurderingen som innebar at det var svært uklart. «De hadde ikke noen indikasjoner på noe mer», mener han å huske at de sa i det andre RKR-møtet, men dette er han usikker på detaljene rundt. På spørsmål om JD fortløpende mottok PSTs trusselvurderinger etter hvert som disse forelå, svarte Østgaard at han ikke husker dette sikkert, men at han antar det vil fremgå av JDs arkiv.

--

Østgaard ønsket anført et par ting i relasjon til sin forklaring til kommisjonen:

Østgaard viste til at han har lest Stortingsmelding 29 (2011-2012) om Samfunnssikkerhet, og at han i tilknytning til den ønsket anført et par ting som sin tilleggsforklaring:

Når det gjelder det som står på side 9, pkt 2.2 om Regjeringens mål med samfunnssikkerhet og beredskapsarbeid, så ønsker Østgaard å anføre at for å følge opp det betydelige økte politiske ambisjonsnivået om JDs samordnings og tilsynsansvar, og øvrige tiltak på samfunnssikkerhet og beredskapssiden som fremgår av nevnte stortingsmelding, vil det etter hans erfaring kreve flere titalls nye medarbeidere i departementet på dette felt, foruten en presisering av konstitusjonelle og budsjettmessige ansvarsforhold.

Østgaard ønsket videre inntatt følgende bemerkninger:

«I kapittel 3.4.4, det administrative apparat for sentral krisehåndtering i Justis- og beredskapsdepartementet som lederdepartement, fremgår en henvisning til at departementets administrative ledelse besluttet at håndteringen skulle skje i den ordinære linjeorganisasjonen.

Den administrative ledelse det er henvist til besto av dep.råd og ass.dep.råd. De vurderinger som ble gjort av den administrative ledelse er det detaljert redegjort for til blant annet departementets politiske ledelse, og fremgår av referatet fra mitt intervju. Hverken daværende departementsråd eller assisterende departementsråd har deltatt i sluttarbeidet med meldingen.

Fremstillingen i meldingen kan i beste fall karakteriseres som svært ufullstendig og gir ingen begrunnelse for de vanskelige avveininger og avgjørelser som i løpet av kort tid måtte tas og som fremgår blant annet av min forklaring til kommisjonen. Derimot kan det konstateres at det i JDs interne evalueringsrapport om hendelsene 22/7 som er oversendt kommisjonen, er relativt godt redegjort for den administrative ledelses vurderinger i denne sammenheng. Hvorfor JD sender ut to ulike beskrivelser av en viktig del av krisehåndteringen, vil bli tatt videre også av meg».

Østgaard ser det som en mulighet at hans og andres forklaringer til kommisjonen på et tidspunkt blir offentliggjort. Han ønsker derfor å presisere at når hans forklaring eventuelt blir offentliggjort, så vil han ha umiddelbar beskjed og kopi av sin forklaring.

Tilleggsintervju avsluttet kl 0920.

Gjennomlest og akseptert som et dekkende referat den

13/7-12 Hans Olav Østgaard

Sign intervjuobjekt

[Handwritten signature]

Sign referent

KOPI

Østgaard

Det er ved flere anledninger pekt på – og tilsynelatende gitt kritiske merknader til – at Justisdepartementet ikke etablerte såkalt krisestab.

Den administrative ledelse i departementet vurderte den vanskelige situasjonen som forelå 22/7 om ettermiddagen og konstaterte at etter meget kort tid var deltakere i departementets kriseledelse samlet og i funksjon i Forsvarsdepartementets lokaler.

Dette gjalt foruten departementsråden og ass.departementsråd, ekspedisjonssjefene i Politiavdelingen og Sivilavdelingen, fungerende ekspedisjonssjefer i Rednings- og beredskapsavdelingen og Kriminalomsorgsavdelingen samt informasjonssjefen.

Det prioriterte arbeid som ble iverksatt var:

Innkalling av Regjeringens kriseråd og koordinering på strategisk nivå. Departementets krisestøtte-enhet fungerte som forutsatt.

Informasjonsinnhenting gjennom Krisestøtteenheten og informasjonssjefen.

Skaffe oversikt over medarbeidernes situasjon. Dette ble håndtert av avdelingssjefene.

Det ble raskt konstatert at det ikke var behov for ytterligere fullmakter verken på det legale eller budsjettmessige område innenfor Justisdepartementets operative enheter. Det ble også konstatert at dette også gjalt øvrige nødetater.

Fra Justisdepartementets administrative ledelses side ble det lagt vekt på at å starte etableringen av departementets stabsgrupper fredag ettermiddag i improvisert struktur med betydelige mangler på logistikksiden ble meget vanskelig i den foreliggende situasjon.

På dette grunnlag ble det ikke etablert øvrige underordnede stabsgrupper i.h.t. departementets plan.

Den krevende situasjonen med informasjonsinnhenting og sammenstilling av informasjon til overordnet nivå ble ivaretatt av bl.a. Krisestøtteenheten. I den forbindelse benyttet departementet seg av beredskapsgruppe på info-siden fra øvrige departementer som Krisestøtteenheten innkalte noe over kl. 1800 fredag ettermiddag. Dette var viktig i den helhetlige vurdering som departementets administrative ledelse måtte gjøre når det gjalt organiseringen av det videre arbeid.

Videre ble Politidirektøren og sjefen for Politiets sikkerhetstjeneste og etter hvert også direktøren for Direktoratet for samfunnsikkerhet kalt inn til møtene i

KOPI

Regjeringens kriseråd for å få raskest mulig oppdatering av situasjonen. I tillegg ble det sendt liaison fra Justisdepartementet til Politidirektoret.

Etter ca. 3 timer var gjerningsmannen pågrepet og krisehåndteringen gikk over i en annen fase.

På generelt grunnlag - ut fra en erfaringsbasert modus operandi - ble omtalt muligheten for flere påfølgende terrorhandlinger.

Det forelå imidlertid ingen konkrete opplysninger fra politiet og fra Politiets sikkerhetstjeneste om mulighet for ytterligere anslag noe som var viktig for Justisdepartementets administrative ledelse i forbindelse med organiseringen av det videre arbeid med krisehåndteringen. Arbeidet utover fredag kveld ble videreført med prioritering av arbeidet i Regjeringens kriseråd, søke forbedret informasjonstilgangen og skaffe oversikt over medarbeidere.

I tillegg ble det bestemt - og startet planlegging av - at Justisdepartementet ville benytte Politihøgskolen som erstatningslokale fra kommende dag (lørdag) og at ledelsen ville samle departementet for raskest mulig å komme i arbeid basert på vanlig organisering så langt det kunne la seg gjøre.